

การเมืองในระบอบประชาธิปไตย กับการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

*ดร.ณรงค์ โชควัฒนา

ปัญหาการคอร์รัปชันในโครงสร้างทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าประเทศไทยปราศจากปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน บ้านเมืองก็จะเจริญกว่านี้มาก แต่ปัญหาการคอร์รัปชันก็ยังคงมีอยู่และมีที่ท่าว่าจะอยู่ต่อไปอีกยาวนาน ปัญหาเรื่องการเมืองกับความเป็นประชาธิปไตยก็เช่นเดียวกัน ประเทศไทยของเราเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการเมืองระบอบประชาธิปไตยมา 71 ปีแล้ว เราคนไทยก็ได้แต่คิดและหวังว่าเราน่าจะมีการเมืองที่มีคุณธรรม มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ เพราะเราได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเหมือนนานาอารยประเทศแล้ว

ในเรื่องของการคอร์รัปชัน นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อลอร์ดแอคตันได้กล่าวอมตะเอาไว้เมื่อร้อยกว่าปีก่อนว่า “Power corrupt absolute power corrupt absolutely” แปลว่า “อำนาจทำให้คนโกง อำนาจมากก็โกงมาก อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดก็โกงเบ็ดเสร็จเด็ดขาด” อำนาจที่ลอร์ด

แอคตันพูดถึงเป็นอำนาจที่สามารถทำตามใจชอบได้ ผู้มีอำนาจนี้เป็นผู้ตัดสินตัดสินว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด รวมทั้งสามารถตัดสินเรื่องผิดให้กลายเป็นถูก เรื่องถูกให้กลายเป็นผิดได้ อำนาจในลักษณะนี้เรียกว่า Power หรืออำนาจเผด็จการนั่นเอง ซึ่งตรงข้ามกับคำว่า “Authority” ซึ่งเป็นอำนาจตามครรลองแบบประชาธิปไตยเป็นอำนาจที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบกำกับอยู่ไม่สามารถทำอะไรได้ตามใจชอบได้ สิ่งทีลอร์ดแอคตันพูดถึง คือ อำนาจตัดสินชี้ถูกชี้ผิด หรือเรียกว่า “อำนาจเผด็จการ” (Power) ที่สามารถทำเรื่องชั่วร้าย โดยไม่มีใครเอาผิดได้ หากอำนาจชนิดนี้ไปอยู่กับผู้ใดผู้นั้นก็สามารถที่จะเปลี่ยนให้เป็นเงินทองผลประโยชน์ได้ ต่อให้ผู้นั้นเคยเป็นคนดีเมื่อเสพออำนาจเหล่านี้เข้าไปมาก ๆ เสพนาน ๆ ก็อาจจะโกงกิน คอร์รัปชัน เป็นการคอร์รัปชันที่ใครก็ทำอะไรไม่ได้ เป็นการคอร์รัปชันที่สามารถทำได้โดยไม่มีใครเอาผิด เพราะมีอำนาจเผด็จการอยู่ในมือและอำนาจคือความถูกต้อง ใครที่มีอำนาจแบบนี้ทำอะไรก็ไม่ผิด

ในเรื่องการเมือง การเมืองในพระศนะของผมนั้นคือเรื่องของอำนาจ คือเรื่องของการเข้าสู่อำนาจและเรื่องราวของการใช้อำนาจ อำนาจทางการเมืองไม่ใช่อำนาจ (Power) ธรรมดาแต่เป็นอำนาจสูงสุดที่สามารถตัดสินชี้ถูก-ผิด-ชี้ดี-ชั่วได้ เรียกว่า อำนาจรัฐหรืออำนาจอธิปไตย เพราะฉะนั้นการเมืองจึงเป็นที่ปรารถนาของคนทั่วไปที่อยากจะเข้าสู่วงการเมืองเพื่อจะได้เข้าถึงอำนาจนี้ แม้จะต้องใช้เล่ห์เหลี่ยมกลอุบาย ใช้เครื่องมือทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจชนิดนี้ก็ตาม ทั้งนี้เพราะอำนาจสูงสุดหรืออำนาจรัฐนั้นสามารถเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์มหาศาลได้เพราะเป็น Absolute Power ดังนั้นการเมืองในความรู้สึกของคนไทยหลาย ๆ คนจึงรู้สึกไม่ชอบหรือรังเกียจการเมือง มีความรู้สึกว่าการเมืองเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย รู้สึกว่าการเมืองคือการหลอกลวงทุจริตคอร์รัปชัน รู้สึกว่านักการเมืองคือคนเลว คนหลอกลวง เพราะว่าการเมืองไปเกี่ยวข้องกับอำนาจซึ่งลอร์ดแอคตันเรียกว่า “Power” นี้เอง

การเมืองในระบอบประชาธิปไตยคืออะไร ประชาธิปไตยมาจากคำว่า “ประชาชน” และคำว่า “อธิปไตย” แปลว่า “เป็นใหญ่” ประชาชนไทยก็คือคนไทย 63 ล้านคน อำนาจรัฐหรืออำนาจอธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดถ้าอยู่ในมือของชนเมือใดจึงเรียการเมืองในขณะนั้นว่าเป็นการเมืองระบอบประชาธิปไตย ครั้งหนึ่งอำนาจอธิปไตยเคยอยู่ในมือของพระราชา พระราชามีอำนาจสิทธิขาดตัดสินชี้ถูก-ผิด เราเรียกว่าระบอบการเมืองการปกครองนั้นว่าราชาธิปไตย ถ้าอำนาจรัฐอำนาจสิทธิขาดไปตกอยู่ในมือขุนนางเราเรียการเมืองการปกครองนั้นว่าอำมาตยาธิปไตย หรือถ้าจะเรียกให้ทันสมัยเรียกว่าเผด็จการขุนนางได้ ถ้าอำนาจรัฐอำนาจ

สิทธิขาดอยู่ในมือขุนศึกเราเรียการเมืองการปกครองนั้นว่าเผด็จการทหาร ถ้าอำนาจรัฐอำนาจสิทธิขาดนั้นอยู่ในมือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเราจะไม่เรียกว่าประชาธิปไตยแต่เรียกว่าอิตาเลียปไตยและคอมมิวนิสต์ ถ้าอำนาจรัฐอำนาจอธิปไตยนั้นไปอยู่ที่พรรคการเมืองเราจะเรียกว่าเผด็จการโดยพรรค ถ้าอำนาจรัฐ อำนาจสิทธิขาด อำนาจอธิปไตยอยู่กับชนชั้นบางชนชั้นเราจะเรียกว่าเผด็จการชนชั้น เช่นเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ ระบอบประชาธิปไตยนั้นอำนาจรัฐหรืออำนาจอธิปไตยต้องอยู่ในมือของประชาชนเท่านั้น หากอำนาจสูงสุด อำนาจสิทธิขาด อำนาจรัฐ อำนาจอธิปไตยไม่อยู่ในมือประชาชนก็ถือการเมืองการปกครองเป็นการเมืองการปกครองแบบเผด็จการทั้งสิ้น

การเมืองการปกครองของประเทศไทยของเราในปัจจุบันนี้ท่านทั้งหลายคิดว่าอำนาจรัฐหรืออำนาจสิทธิขาดอำนาจอธิปไตยยังอยู่ในมือของประชาชนหรือไม่ เพราะถ้าไม่อยู่ในมือของประชาชนแต่ไปอยู่ในมือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ก็คงจะหนีไม่พ้นอมตะวาจาของลอร์ดแอคตันที่ว่าไว้ว่า “Power corrupt absolute power corrupt absolutely” อันที่จริงการแก้ปัญหาคอร์รัปชันนั้นง่ายที่สุด คือ อำนาจอธิปไตยอำนาจรัฐต้องเป็นตัวแก้หรือ การเมืองคือกุญแจสำคัญที่สุดในการแก้ไข แต่อย่างที่เราพบกันคือการทุจริตใหญ่ ๆ ในปัจจุบันนั้นเป็นการร่วมมือกันของ 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายการเมือง ฝ่ายข้าราชการ และฝ่ายธุรกิจหรือเอกชน ที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายถึงนักการเมืองทุกคนคอร์รัปชันไม่ได้หมายความว่าข้าราชการทุกคนคอร์รัปชัน ไม่ได้หมายความว่านักธุรกิจทุกคนคอร์รัปชัน แต่เป็นเพียงคนกลุ่มหนึ่งในแต่ละฝ่ายที่คอร์รัปชันแล้วได้

ประโยชน์ไปบนความเสียหายของนักการเมืองทั้งหมด ข้าราชการทั้งหมดและภาคเอกชนทั้งหมด การทุจริตคอร์รัปชันนั้นภาคการเมืองที่เข้ามาถืออำนาจรัฐต้องเป็นผู้แก้ปัญหา แต่เมื่อมาถืออำนาจแล้วเข้าไปสู่กฎของลอร์ดแอดตัน ที่ว่า “Power corrupt absolute power corrupt absolutely” ฉะนั้นนักการเมืองนอกจากไม่ใช่อำนาจรัฐในการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ยังกลับใช้อำนาจรัฐนั้นมาแสวงหาผลประโยชน์เสียเองโง่งมเสียเอง นี่เป็นปัญหาหลักของการทุจริตคอร์รัปชันในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ฉะนั้นแม้ว่าประเทศไทยของเราจะเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นเวลา 71 ปีแล้วก็ตาม แต่ถ้าตราบไต่อำนาจอธิปไตยอำนาจรัฐยังไม่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ถ้าการเมืองไทยเป็นการผลิตเปลี่ยนอำนาจรัฐและอำนาจอธิปไตยนี้จากบุคคลกลุ่มหนึ่งไปสู่บุคคลและกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งเท่านั้น บางกลุ่มบุคคลอาจเซ็นรถถึงออกมายึดอำนาจอธิปไตยไปจากประชาชน บางกลุ่มบุคคลใช้วิธียึดอำนาจรัฐจากประชาชนจากการเลือกตั้งโดยวิธีใช้เงินซื้อเสียง เมื่อได้อำนาจรัฐไปแล้วก็สามารถทำตามอำเภอใจ รัฐบาลเผด็จการจะบอกกับประชาชนว่าการไปลงคะแนนเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ไม่ได้เป็นสิทธิของประชาชน หากไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้งมีความผิดต้องถูกปรับและเสียสิทธิอีกหลายประการ ดังนั้นประชาชนคนไทยจึงมีแต่หน้าที่ไม่มีไม่มีอำนาจอะไร มีอำนาจอธิปไตยจริง ๆ แค่ 1 วัน คือในวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่วนอำนาจอธิปไตยของเวลาที่เหลือเป็นของคนที่มาจากการเลือกตั้งโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เคยมีกฎหมายออกมาว่าห้ามไม่ให้ประชาชนคนไทยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไม่ว่าจะตั้งมูลนิธิหรือสมาคม

ใด ๆ ห้ามมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยจะไม่ให้ประชาชนสนใจการเมืองปกครองได้อย่างไร กฎหมายในลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่กฎหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายลูกอีก 22 ฉบับที่จะรับรองสิทธิเสรีภาพและอธิปไตยของประชาชนคนไทยตามรัฐธรรมนูญถูกนักการเมืองที่มีอำนาจในแต่ละยุคเก็บตองไว้มียอมออกมาบังคับใช้

เพราะฉะนั้นปัจจุบันนี้ประเทศไทยเราเป็นประชาธิปไตยแต่ในรูปแบบเท่านั้น การแค่มีสภาแค่มีการเลือกตั้งแค่มีรัฐธรรมนูญไม่ได้หมายความว่าประเทศของเราเป็นประชาธิปไตยแล้ว เพราะประเทศหลายประเทศที่เป็นเผด็จการ เช่น ประเทศเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพแท้ ๆ มีสภา มีรัฐธรรมนูญแล้วมีการเลือกตั้งเช่นกัน และการที่เรามีรัฐบาลพลเรือนไม่ได้หมายความว่าเราเป็นประชาธิปไตยแล้ว การที่เรามีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องเป็นประชาธิปไตยแล้ว ฮิตเลอร์จอมเผด็จการนาซีที่มีชื่อเสียงโด่งดัง มีอำนาจรัฐขึ้นมาจากการเลือกตั้ง เป็น พลเรือนไม่ได้เป็นทหาร และประธานาธิบดีมาร์กอสของฟิลิปปินส์เป็นพลเรือนไม่ใช่ทหาร เพราะฉะนั้นพลเรือนก็เป็นเผด็จการได้ ทหารก็เผด็จการได้ ไม่ใช่ว่าเป็นพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งแล้วจะเป็นเผด็จการไม่ได้ แต่ทำไมความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยของคนไทยจึงยังสับสนไม่ชัดเจน เพราะว่าตลอดเวลา 71 ปี ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 มา ผู้ที่สอนประชาธิปไตยให้คนไทยคือนักเผด็จการ ถ้าเรามีรัฐบาลเผด็จการ นักเผด็จการย่อมไม่ต้องการสอนให้ประชาชนรู้สิทธิ รู้อำนาจของตนเอง ดังนั้น

ประชาธิปไตยของไทยจึงถูกบิดเบือนและถูกหลอกลวงมาตลอด โดยนักเผด็จการ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียกว่า “กลุ่มเผด็จการบุคคล” อีกกลุ่มเรียกว่า “กลุ่มเผด็จการโดยพรรค” เราถูกเผด็จการพรรคคอมมิวนิสต์สอนประชาธิปไตยด้านหนึ่งและถูกเผด็จการกลุ่มบุคคลสอนประชาธิปไตยอีกด้านหนึ่ง ประชาชนคนไทยเรายังหานักประชาธิปไตยจริง ๆ มาบอกความจริง ไม่ได้ เราถูกหลอกให้เชื่อว่าประเทศอังกฤษเป็นแม่บทของประเทศประชาธิปไตยของโลกและถูกหลอกให้เชื่อว่าประชาธิปไตยในโลกนี้มีมาตั้ง 700-800 ปีแล้ว ที่จริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น

อังกฤษปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ด้วยระบอบราชาธิปไตยตลอดมา ถึงแม้ว่ามีรัฐสภาที่เป็นสภาขุนนาง ประชาชนไม่มีสิทธิมีเสียงระบอบการเมืองในอังกฤษตลอด 700-800 ปีที่ผ่านมา ก็เป็นการแย่งชิงอำนาจเป็น การคานอำนาจเป็นการแบ่งอำนาจกันระหว่างกษัตริย์ขุนนางและพระเท่านั้น การเมืองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงที่ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจรัฐเกิดขึ้นจริง ๆ ในโลกนี้เพียงแค่ 100 ปีเศษเท่านั้น และการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของประชาชนจริง ๆ เริ่มต้นในสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1776 และประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในโลกตอนนั้นยังไม่มีเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จนกระทั่งในสหรัฐฯ มีการเลิกทาสในสมัยประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น 9 เมษายน ค.ศ. 1865 เมื่อนายพลรอบิर्ट อี ลี แม่ทัพฝ่ายใต้ยอมจำนนต่อนายพล ยูลิสส์ แกรนด์ แม่ทัพฝ่ายเหนือเท่านั้น เพราะหากว่าประชาชนในประเทศบางคนบางกลุ่มยังเป็นทาสอยู่ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยได้อย่างไร เพราะในเมื่อประชา

ชนส่วนหนึ่งยังไม่มีแม้แต่สิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยนับตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น เป็นต้นมาแค่ 100 ปีเศษเท่านั้นเอง เพราะในปี 1776 อังกฤษยังปกครองโดยด้วยระบบกษัตริย์อยู่และสหรัฐอเมริกาตอนนั้นยังเป็นเพียงอาณานิคมที่ห่างไกลแห่งหนึ่งของอังกฤษเท่านั้น ในตอนนั้น ในปี ค.ศ. 1776 คำประกาศอิสรภาพของสหรัฐฯ มีความว่า “เราถือความจริงเหล่านี้เป็นอันชัดแจ้งในตัวเองว่า คนทั้งปวงย่อมเสมอกันโดยกำเนิด ท่านผู้สร้างย่อมประสิทธิประสาทให้คนทั้งปวงทรงไว้ซึ่งสิทธิบางประการที่จะละเมิดมิได้ ในบรรดาสิทธิเหล่านี้ คือสิทธิที่จะมีชีวิต มีอิสรภาพ และการแสวงหาความสุข” นี่คือการประกาศอิสรภาพของสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ชาวอเมริกันถือเอาวันที่ 4 กรกฎาคม เป็นวันชาติของตน เป็นครั้งแรกในโลกที่มีระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยจริง ๆ เพราะเป็นครั้งแรกที่ประชาชนที่เป็นชาวบ้านชาวเมืองธรรมดาได้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและมีการพูดถึงสิทธิและอิสระของประชาชน และหลังจากสหรัฐฯ ประกาศอิสรภาพแล้วจักรวรรดิอังกฤษส่งกองทัพเข้าไปปราบปราม ชาวอาณานิคมต้องต่อสู้กับอังกฤษอยู่นานถึง 5 ปี จึงชนะสงครามในปี 1781 เมื่อชนะสงครามแล้วประชาชนชาวอาณานิคม 13 รัฐ ที่ได้ร่วมต่อสู้ให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนได้สำเร็จไม่ต้องการเลือกหรือสนับสนุนให้ใครคนใดคนหนึ่งมาถืออำนาจรัฐอำนาจอธิปไตยแทนประชาชน เพราะกลัวว่าในที่สุดการเมืองจะกลับไปเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เหมือนจักรวรรดิอังกฤษ ประชาชนอเมริกันในขณะนั้นต้องใช้เวลาและความพยายามอีก 8 ปีจึงตก

ลงกันได้ที่จะสถาปนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงให้เกิดขึ้นให้ได้ในโลกใบนี้ได้ ในปี 1789 มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนแรกของการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยคือ จอร์จ วอชิงตัน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรวมทั้งความคิดปรัชญาและหลักการเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ได้เริ่มต้นที่สหรัฐอเมริกาได้แพร่ระบาดไปทั่วโลก ในปี 1789 เกิดการปฏิวัติครั้งใหญ่ในฝรั่งเศสและต่อ ๆ มาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในยุโรปทุกประเทศเป็นลำดับรวมทั้งในประเทศอังกฤษจนกระทั่งความคิดประชาธิปไตยขยายไปทั่วโลก

รากฐานของประชาธิปไตยที่แท้จริงคืออะไร ประชาธิปไตยที่แท้จริงพัฒนามาจากหลักปรัชญาทางการเมืองที่เรียกว่า “ปรัชญาสัญญาประชาคม” ซึ่งมีนักปรัชญาชาวอังกฤษ 2 คน ได้พูดปรัชญานี้ไว้เมื่อประมาณ 300-400 ปีก่อน คนแรกคือ นายโธมัส ฮอว์ป กล่าวไว้ว่า “มนุษย์เราเป็นสัตว์อันตราย ถ้าอยู่โดยธรรมชาติ ไม่มีรัฐบาล ไม่มีตำรวจ ไม่มีกฎหมาย ไม่มีสถาบันที่จะอบรมคุณธรรมจริยธรรมหรือควบคุมความประพฤติ มนุษย์จะเป็นสัตว์ที่ ทรุ่ยมาก เวลาต้องการสิ่งใดที่ไม่สามารถแบ่งปันกันได้ก็จะแย่งชิงกันด้วยกำลัง สุดท้ายก็ฆ่าฟันกัน เกิดภาวะสงครามตลอดเวลา ไม่มีโอกาสที่จะปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเลย นายโธมัส ฮอว์ปเชื่อว่าสถานะตามธรรมชาติของมนุษย์มีความโหดเหี้ยมและเห็นแก่ตัวเป็นที่สุดและความเลว ความชั่วนี้ไม่มีทางแก้ไข ฉะนั้นเพื่อความอยู่รอดมนุษย์เราจึงหันหน้าเข้ากันและทำสัญญาประชาคมยกอำนาจและสิทธิเสรีภาพของตัวเองทั้งหมดให้แก่บุคคลที่ 3 คือผู้เผด็จการ แนวความคิดแบบนี้

เป็นก้าวที่ยิ่งใหญ่เป็นการปลดอาวุธของประชาชนแล้วให้ยกสิทธิเสรีภาพและอำนาจทั้งหมดที่ประชาชนมีอยู่ยกให้แก่บุคคลที่ 3 หรือที่เรียกว่านักเผด็จการ มอบอำนาจและสิทธินี้ก็เป็นการยกให้อย่างถาวรจะเรียกร้องเอาคืนไม่ได้ นักเผด็จการในอนาคตจะเอาเปรียบหรือรังแกประชาชนอย่างไรแค่ไหน ประชาชนไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องสิทธิเสรีภาพได้อีก แต่ถือว่าดีกว่าปล่อยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เพราะประชาชนจะเอาสิทธิเสรีภาพนั้นไปทำร้ายซึ่งกันและกัน จนสุดท้ายอยู่ด้วยกันไม่ได้” ดังนั้น ปรัชญาของโธมัส ฮอว์ป จึงอธิบายระบอบการเมือง การปกครองระบอบเผด็จการได้ชัดเจนที่สุดเป็นโลกทรรศน์ของการมองประชาชนว่าเป็นคนเลวคนที่ชั่วไม่สามารถปกครองตนเองได้ จำเป็นต้องยกทุกสิ่งที่มีให้กับบุคคลที่ 3 เพื่ออยู่ความรอดของตนเอง

นักปรัชญาคนที่ 2 คือ นายจอห์น ล็อก เป็นนักสัญญาประชาคมเช่นเดียวกันกับนายโธมัส ฮอว์ป แต่มีความคิดต่างจากนายโธมัส ฮอว์ป อย่างสิ้นเชิง นายจอห์น ล็อก กล่าวว่า “ถ้าไม่มีรัฐบาล ไม่มีกฎหมาย ไม่มีทหารไม่มีตำรวจ ไม่มีสถาบันที่จะอบรมคุณธรรมจริยธรรมหรือควบคุมความประพฤติ ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้ ในสภาวะธรรมชาติปัญหาของประชาชนไม่ใช่เพราะอยู่ร่วมกันไม่ได้ แต่เป็นเพราะประชาชนมีความไม่สะดวกเกิดขึ้น” นาย จอห์น ล็อกได้ยกตัวอย่างว่า “มีบ่อน้ำแห่งหนึ่ง ประชาชนไม่รู้ว่าเป็นผู้ตักน้ำขึ้นมาใช้ก่อน ใครจะตักทีหลัง ใครจะตักมากตักน้อยแค่ไหนเพื่อความสะดวกนี้มนุษย์เราจึงหันหน้าเข้าหากันและทำสัญญาประชาคมขึ้นและได้ยกสิทธิเสรีภาพบางประการให้แก่บุคคลที่ 3 แต่การยกให้

เป็นการยกให้ชั่วคราวและอย่างมีเงื่อนไข คือเมื่อใดที่บุคคลที่ 3 ททรยศต่อเจตนารมณ์ของประชาชน เช่น บริหารบ้านเมืองตามอำเภอใจ ทำตามใจชอบ ก็เป็นความชอบธรรมที่ประชาชนจะเรียกสิทธิที่ให้ไปนั้นคืน สิทธิต่าง ๆ ที่ประชาชนยกให้กับบุคคลที่ 3 นั้นก็ไม่ใช่อยกให้ไปทั้งหมดแต่ยกให้สิทธิแค่บางส่วน ได้แก่ ส่วนที่ประชาชนไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง หรือไม่สะดวกที่จะทำด้วยตนเองจึงมอบสิทธิเสรีภาพนั้นให้แก่บุคคลที่ 3 อย่างมีเงื่อนไข โดยที่สิทธิส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับประชาชน” ซึ่งสิทธิส่วนที่ยังอยู่กับประชาชนตลอดเวลานี้ได้พัฒนาต่อมาโดยนักคิดทางแนวทางประชาธิปไตยจนกลายเป็น “สิทธิมนุษยชน” หรือ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” ในวันนี้ เพราะฉะนั้นโลกทัศน์ของนายจอห์น ล็อค จึงเป็นการมองมนุษย์มองประชาชนแบบนักประชาธิปไตย เพราะนักประชาธิปไตยจะมองประชาชนในภาวะธรรมชาติว่าเป็นคนดี และเป็นคนฉลาดพอที่จะปกครองตนเองได้ เชื่อว่าการที่ประชาชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวในบางครั้งเพราะไม่ได้อยู่ในสภาวะธรรมชาติแต่เป็นเพราะ มีคนบางคนหรือบางกลุ่มผูกขาดอำนาจรัฐไว้ และใช้อำนาจนั้นบีบบังคับให้ ประชาชนจำต้องทำสิ่งชั่วร้าย นายจอห์น ล็อค ได้ยกตัวอย่างว่า “เจ้าเมืองๆ หนึ่งอยากที่จะได้ทรัพย์สินสมบัติของเมืองอื่น ก็ไปเกณฑ์ประชาชนมาเป็นทหารแล้วบังคับให้ไปรุกรานแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติของเมืองอื่นมาเป็นของตนเอง ดังนั้นประชาชนที่รบราฆ่าฟันกันไม่ใช่เพราะสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ แต่เป็นเพราะมีคนกลุ่มน้อยมาผูกขาดอำนาจไปจากประชาชนแล้วใช้อำนาจนั้นมาบีบบังคับให้ประชาชนทั้งหมดต้องทำสิ่งที่ไม่ควรทำ” จะเห็นได้ว่าโลกทัศน์ของนายโธมัส ฮอว์ปและจอห์น

ล็อค นั้นเป็นคนละโลกทัศน์กันโดยสิ้นเชิง ทั้ง ๆ ที่ต่างก็ใช้ปรัชญาสัญญาประชาคมเช่นเดียวกัน

ในประเทศไทยของเรามีนักการเมืองและนักวิชาการที่มองและมีโลกทัศน์แบบนายโธมัส ฮอว์ปอยู่มาก และขณะเดียวกันมีนักการเมืองและนักวิชาการมองและมีโลกทัศน์แบบนายจอห์น ล็อค นักการเมืองคนใดที่มองว่าประชาชนเลวร้ายจะให้สิทธิเสรีภาพไม่ได้ นักการเมืองในลักษณะนี้คือนักการเมืองเผด็จการ ส่วนนักการเมืองนักวิชาการที่มองว่าคนเรามนุษย์เราประชาชนคนไทยเป็นสัตว์ที่มีสติปัญญา มีคุณธรรมเพียงพอ แม้จะหลงผิดไปบ้างก็สามารถที่จะตกลงกันและปกครองตนเองได้ เป็นนักการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ตัวอย่างเช่น การก่อตั้งรัฐบาลแห่งชาติของสหรัฐฯ ในปี ค.ศ.1790 เมื่อสถาปนาระบอบประชาธิปไตยได้แล้ว นายโธมัส เจฟเฟอร์สัน ได้ร่างคำประกาศก่อตั้งรัฐบาลแห่งชาติสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรกว่า “คนทุกคนและกลุ่มชนทุกกลุ่มในโลกย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะปกครองตนเอง” การปกครองตนเองของประชาชนคือรากฐานของการเมืองแบบประชาธิปไตย

ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยต้องอยู่ที่ประชาชน ประชาชนเท่านั้นเป็นผู้ซึ่ง ถูกผิด ความขัดแย้งสำคัญใดที่คนในชาติไม่สามารถตกลงกันได้ ในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย ไม่ใช่ไปตัดสินชี้ขาดกันในศาลรัฐธรรมนูญหรือในรัฐสภา หรือให้หัวหน้ารัฐบาลคือนายกรัฐมนตรีตัดสินชี้ขาด แต่ทั่วโลกในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงจะตัดสินกันด้วยใช้การลงประชามติ อังกฤษจะเข้าร่วมตลาดร่วมยุโรปหรือไม่สุดท้ายใช้การลงประชามติตัดสิน ประเทศ

สเปนและหลาย ๆ ประเทศที่จะเปลี่ยนมาใช้เงินสกุลเดียวคือเปลี่ยนจากเงินของชาติมาเป็นเงินสกุลเดียวก็ตัดสินใจกันด้วยการลงประชามติ แต่การมีประชามติไม่ใช่ปิดหูปิดตาประชาชนแล้วให้ไปลงประชามติสื่อสารมวลชนจะต้องเปิดกว้างและมีเสรีภาพอย่างแท้จริง จะต้องมีการถกเถียงโต้แย้งกันทั้งข้อดีข้อด้อยของทุกฝ่ายอย่างกว้างขวางจนประชาชนได้เข้าใจและรับทราบทั้งผลดีผลเสียก่อน แล้วจึงจัดให้มีการประชามติซึ่งถือเป็นขั้นสุดท้าย การตัดสินใจโดยใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นระบอบการเมือง การปกครองแบบเผด็จการเป็นระบอบอิตาลีหรือคอมมิวนิสต์หากอำนาจรัฐไปอยู่ในมือผู้ซึ่งไม่ใช่ประชาชนที่เป็นเจ้าของประเทศอย่างแท้จริง แนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชันจะเกิดขึ้นและจะไม่มีทางแก้ไขให้หมดไปได้ เพราะนักการเมืองจะเป็นผู้คอร์รัปชันเสียเอง

การจะจัดว่าประเทศใดมีการเมืองเป็นประชาธิปไตยหรือยังประชาชนอาจวัดได้จากหลักการประชาธิปไตยมีอยู่ 5 ข้อด้วยกัน คือ

1. หลักความเสมอภาคทางการเมือง (One man one vote) คือ การเมืองการปกครองใดที่มีผู้คนหรือมีคนบางคนสามารถลงคะแนน (Vote) ได้ มากกว่า 1 เสียง ถือว่านั่นไม่ใช่ประชาธิปไตยหรือขณะเดียวกันถ้าประชาชนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดไม่มีสิทธิออกเสียงทางการเมืองก็ถือว่าไม่เป็นประชาธิปไตย การเมืองระบอบประชาธิปไตยคือว่าประชาชนทุกคนไม่ว่าจะสูง ต่ำ ดำ ขาว มีความรู้ ไม่มีความรู้ มีอาชีพใด นับถือศาสนาใด จะร่ำรวยจะยากจนแค่ไหนเมื่อเกิดในราชอาณาจักรเดียวกันย่อมมีสิทธิทางการเมืองเท่าเทียมกัน คือ มี 1 เสียงเท่ากัน

2. หลักอำนาจอธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ใช้อำนาจอธิปไตยโดยประชาชน ใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนไม่ใช่ให้ใครมายึดอำนาจอธิปไตยไปจากประชาชนใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนและใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อตัวเองและพรรคพวก ประชาธิปไตยจะเป็นจริงได้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตย ไม่ใช่การเลือกตัวแทนเข้าไปถืออำนาจอธิปไตยแทนประชาชน

3. หลักการเลือกตั้ง การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนไปใช้สิทธิใช้เสียง การเลือกตั้งต้องมีกำหนดเวลาที่แน่นอน (4-5 ปี) ไม่สั้นเกินไปจนไม่มีประสิทธิภาพและไม่ยาวเกินไปจนลืมตัวว่าประชาชนยังสามารถปรับออกหรือปรับเปลี่ยนได้แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดของการเลือกตั้งคือ การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนไม่ได้เลือกนายประชาธิปไตยไม่ได้เลือกใครมาเป็นนาย การเลือกตั้งในระบอบการเมืองประชาธิปไตย คือ เลือกลูกจ้างหรือผู้รับใช้ประชาชนในฐานะเจ้าของประเทศที่แท้จริง นักการเมืองเสนอตัวมารับใช้ประชาชนไม่ได้เสนอตัวมาเป็นนายของประชาชนในช่วงการเลือกตั้งเราจะได้ยินเสมอว่า “ถ้าจะใช้ผมโปรดเลือกผมครับ”

4. หลักมีทางเลือกประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมี Effective choices หมายถึงประชาชนมีความสามารถที่จะเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทางเลือกที่สมบูรณ์ ไม่มีอำนาจมืดมาครอบงำ และบีบบังคับให้ไปเลือกคนที่ไม่เลือกคนนั้นประชาชนต้องได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งหมดโดยสื่อของรัฐบาลต้องให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและ

เพียงพอแก่ประชาชน ประชาชนจึงมี Effective choices เพียงพอการเมืองจึงจะเป็นประชาธิปไตยได้ ประชาชนจะต้องมีสิทธิในการพูดการพิมพ์ การโฆษณาหาเสียง การตั้งพรรคการเมือง การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลได้เต็มที่

5. หลักไม่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ประชาธิปไตยนั้นถึงแม้จะใช้ Majority Rules หรือปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่คือแต่งตั้งรัฐบาลจากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนให้มาดูแลบริหารประเทศ แต่รัฐบาลที่เกิดขึ้นไม่สามารถทำทุกอย่างตามอำเภอใจได้ จะต้องฟังเสียงและเจตนารมณ์ของประชาชนเสมอและต้อง ไม่ไปละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนคือสิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน สิทธิในการเลือกประกอบอาชีพและสิทธิในการเลือกที่อยู่อาศัย ฯลฯ เหล่านี้คือสิทธิขั้นพื้นฐานเรียกว่า “สิทธิมนุษยชน” ที่ทั่วโลก รับรอง

ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้ต้องมีครบทั้ง 5 ประการนี้ หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไปถือว่าใช้ไม่ได้ ประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องมีครบทั้ง 5 ข้อจะทำให้อำนาจอธิปไตยกลับมาอยู่กับประชาชน และเมื่อ

อำนาจอธิปไตยกลับมาอยู่กับประชาชนแล้วผู้ที่บริหารประเทศมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะบริหารประเทศให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน การเมืองในรูปแบบนี้เท่านั้นจึงที่จะไม่เป็นดังคำกล่าวของลอร์ดแอคตันที่ว่า “Power corrupt absolute power corrupt absolutely” เพราะรัฐบาล นายกรัฐมนตรีไม่ได้มีอำนาจ (Power) มีแต่ Authority คือมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยวิธีนี้เท่านั้นที่ประชาชนจึงจะมีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเขียนไว้ชัดเจนว่า ประชาธิปไตยของประเทศไทยไม่ใช่ประชาธิปไตยตัวแทนแต่เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การเสนอกฎหมาย และถอดถอนผู้ที่อาสาเข้ามา ดูแลบ้านเมืองแล้วกระทำความผิดหรือมีข้อบกพร่อง การเมืองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงเท่านั้นที่จะเปลี่ยนคำว่าการเมืองให้เป็นเรื่องของความเสียสละ ความดีงาม การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ไม่ใช่เรื่องการแข่งขันที่ชั่วร้าย อำนาจและผลประโยชน์ที่ชั่วร้าย